

Валентина ОЛІЙНИЧУК

ВАЖЛИВІСТЬ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРІВ

Практика світового розвитку свідчить: для країн, які перебувають на стадії ринкового трансформування, коли можливості щодо мобілізації внутрішніх інвестиційних ресурсів на певний час стають вкрай обмеженими, особливого значення набувають проблеми залучення іноземних капіталів. При цьому масштаби інвестицій залежатимуть не скільки від пошкваллення і структурних змін як таких, скільки від змін на цих напрямках, які б надали певних темпів формуванню внутрішнього і зовнішнього ринків [1].

У більшості країн з перехідною економікою ефективно використані іноземні капітали стають ключовим фактором їх розвитку, а інвестування за кордон сприяє їх органічній інтеграції у світове господарство. Звичайно, залучення іноземних інвестицій відіграє важливу роль і в структурі пріоритетів української економіки [2].

Економіку будь-якої країни вже не можна розглядати як щось самодостатнє. Сьогодні не внутрішнє життя тієї чи іншої держави, а його гармонійний взаємозв'язок з світовими регуляторами визначає піднесення або спад її економіки. Тому відкритість економіки – це об'єктивна перспектива. Одним з головних передумов для формування в Україні відкритої ринкової економіки та національної конкурентоспроможності є ефективне використання власних і міжнародних інвестиційних ресурсів в оптимальних пропорціях.

У цьому аспекті найзагрозливішою для України є не просто конкурентоспроможність продукції, підприємств, галузей і національної економіки в цілому, а можливість її системного відриву від групи провідних країн – через несумісність технологій, низьку здатність економіки до інвестицій і нововведень.

Враховуючи, що для нашої держави актуальною є проблема забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, необхідно визначити її переваги і недоліки. До первісних переваг можна віднести: значні запаси деяких корисних копалин; наявність родючих сільськогосподарських угідь (на Україну припадає 25% світових запасів чорнозему); високий рівень кваліфікації працівників при порівняно низькій заробітній платі; вигідне транспортно-географічне положення; наявність системи науково-дослідних і проектних установ як бази для розробки і впровадження нових технологій.

До недоліків, що стримують досягнення конкурентоспроможності національної економіки, слід віднести: несприятливий інвестиційний клімат, що знижує національну конкурентоспроможність на ринках капіталу; несприятливі умови для попиту на українську продукцію на внутрішньому ринку (неплатоспроможність підприємств і населення, втрату стимулів до підвищення якості продукції і здійснення нововведень); відсутність або слабкість конкуренції в окремих галузях економіки – через високий рівень монополізму.

Серед проблем, пов'язаних з процесом економічного реформування і важливих для процесу інвестування, треба виділити такі. По-перше, в Україні досі відчувається відсутність ринкового середовища. По-друге, тривалий час тут функціонував антиринковий за своєю природою виробничо-технологічний простір з глибокою диспропорціональністю, який істотно ускладнював ринкове регулювання, роблячи його багато в чому неможливим.

Таким чином, інвестиційна ситуація в Україні характеризується великою кількістю унікальних чинників, які обов'язково необхідно враховувати при створенні сприятливого інвестиційного клімату [3].

Для України, як держави з перехідною економікою, важливо розглядати залучення іноземних інвестицій у контексті структурних змін і економічного зростання. Офіційно визначеними пріоритетними завданнями, які покликані розв'язати іноземні інвестиції, є: структурна реформа економіки; технологічне оновлення виробництва; виробництво товарів широкого споживання; подолання залежності країни від імпорту.

Слід також зазначити, що цілі інвесторів, які pojawiaються на вітчизняному ринку, приходять у суперечність з внутрішньою економічною програмою розвитку. Так, у структурі господарства їх, насамперед цікавлять сировина, метал, вугілля, продукти хімічної промисловості тощо. Їх інтерес викликають підприємства, що мають певні технологічні переваги і перспективу розвитку, а також науково-технічний потенціал. Інакше кажучи, увагу іноземців привернула саме можливість спрощеного, дешевого доступу до українських сировинного ринку, науково-технологічної бази і кваліфікованої робочої сили. Якщо Україна прагне дістати доступ до сучасних технологій, то фірми Заходу реалізують технології, які вже пройшли половину свого життєвого циклу і на світових ринках не є конкурентними. Невибагливість споживачів українського ринку надає застарілим і не прибутковим на західному ринку товарам можливість продовжити своє життя. Конкуренентоспроможні світові корпорації орієнтуються на глобальні експортні стратегії, а не на розвиток вітчизняного виробництва товарів в Україні. Отже, без значного і цілеспрямованого збільшення обсягів продукції сподіватися на подолання залежності нашої держави від імпорту неможливо, але покладатись на них як на чинник економічного розвитку немає ніякого сенсу.

Таким чином, по-перше, внутрішні інвестиції не можуть відчутно вплинути на українську економіку у зв'язку з їх недостатніми обсягами: вони становлять 8,1 % ВВП, що є значно нижчим від рівня 19 – 25% ВВП, який згідно зі світовою практикою, є оптимальним для стабільного економічного розвитку країни. По-друге, високий інвестиційний ризик в Україні зумовлює незначну довіру підприємців Заходу. Ті ж з іноземних інвесторів, хто вже прийшов на її внутрішній ринок, не поспішають вирішувати проблеми і завдання своїх українських партнерів [3].

Незважаючи на певні позитивні середовищні чинники, Україна на сьогодні є інвестиційно непривабливою навіть порівняно з найближчими країнами Східної Європи. Такі висновки підтверджуються результатами різних експертних оцінок. Відмінною ознакою є падіння інвестиційного рейтингу нашої держави, поряд з поліпшенням економічного становища її потенційних конкурентів на світових ринках (багатьох центрально- та східноєвропейських країн).

Формування галузевої структури іноземних інвестицій пов'язане з особливостями інвестиційного клімату України. Заінтересованість інвесторів викликають проекти, розраховані на короткотермінову перспективу, з відлачею найближчим часом.

Найістотношою перешкодою для діяльності іноземних інвесторів в Україні є недосконалість відповідного законодавства. Спроби вдосконалення нормативних актів згідно з цілями України, а також мотивації іноземних партнерів зумовили часті зміни в українському законодавстві, що має негативні наслідки.

Для стимулювання залучення інвестицій та усунення негативних тенденцій в економіці України доцільно здійснити ряд заходів, спираючись на принципи: стабільності основних законодавчих актів щодо умов іноземного інвестування; диференційованого підходу до податкових та інших пільг для іноземних інвесторів – з урахуванням обсягів і форм інвестування, а також пріоритетів у розвитку економіки України; надійності, доступності та оперативності організаційного й інформаційного забезпечення залучення іноземних інвестицій.

Література

1. Коваленко В. П. *Всемирный рынок: экономические законы развития.* – М.: Экономика, 1990 – 128 с.
2. Левшин Ф. М. *Мировые рынки: конъюнктура и цели* – М.: Международные отношения, 1987.
3. *Україна на роздоріжжі: уроки з міжнародного досвіду економічних реформ / за ред. А. Зіденберга і Л. Хоффманна.* – К.: Фенікс, 1998.